

Nr 42.

Ankom till Riksdagens kansli den 6 april 1911 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts dels i statsverkspropositionen och dels i särskild proposition gjorda framställningar om tillförande af medel till fonden för rederinäringens understödjande.

(4:e Afd.)

1:o) I propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kungl. Maj:it under rubriken »Utgifter för kapitalökning» i punkt 26 föreslagit Riksdagen att till ökning af lånefondens för rederinäringens understödjande kapital för år 1912 anvisa ett anslag af 2,000,000 kronor.

*Ang. ökning
i fondens för
rederinä-
ringens un-
derstödjande
kapital.*

Denna framställning sammanhänger med förslaget om nya grunder för riksstatens uppställning, enligt hvilka, å ena sidan, statens fordran hos Aktiebolaget Svenska ostasiatiska kompaniet skulle öfverföras till lånefondens för rederinäringens understödjande och, å andra sidan, under inkomstiteln: »i anspråk tagna kapitaltillgångar» skulle uppföras ett belopp af 2,000,000 kronor, utgörande statens omförmälda fordran vid 1911 års utgång hos nämnda bolag jämte hvad af bolagets lån från staten under år 1911 influtit såsom kapitalafbetalning.

Beträffande denna angelägenhet har departementschefen till statsrådsprotokollet öfver finansärenden vid fråga om riksstatens uppställning anfört följande.

»För bildande af en lånefond till rederinäringens understödjande, att förvaltas och användas i öfverensstämmelse med vissa angifna grunder, bemyndigade Riksdagen, enligt underdånig skrifvelse den 18 maj

Bihang till Riksd. prot. 1911. 4 Saml. 1 Afd. 37 Häft. (Nr 42.) 1

1903, riksgäldskontoret att, i mån af behof, från 1904 års början tillhandahålla statskontoret ett belopp af 5,000,000 kronor samt medgaf, att de kapitalafbetalningar, som å de från fonden utgående lånen verkställdes, finge intill utgången af år 1909 tilläggas fonden. Å lyftadt lånebelopp skulle erläggas årlig ränta från lyftningsdagen med fyra procent, och skulle det åligga statskontoret att till riksgäldskontoret leverera den å de från fonden utlämnade lån inflytande räntan. Nådig kungörelse angående villkoren för lån från fonden utfärdades af Kungl. Maj:t den 18 december 1903. Utöfver nyss omförmälda belopp anvisade Riksdagen, enligt underdånig skrifvelse den 18 maj 1905, ytterligare 5,000,000 kronor och, enligt underdånig skrifvelse den 26 april 1907, än ytterligare 5,000,000 kronor under hufvudsakligen samma villkor och bestämmelser, som i fråga om den redan bildade lånefonden för rederinäringens understödjande stadgats. Slutligen medgaf 1909 års riksdag, enligt underdånig skrifvelse den 24 maj s. å., att de kapitalbetalningar, som å de från fonden utgående lånen verkställdes, finge äfven för tiden efter år 1909 intill utgången af år 1911 tilläggas fonden.

Fondens behållning vid 1909 års slut utgjorde 14,860,615 kronor 80 öre, hvaremot svarade en skuld till riksgäldskontoret af 14,619,772 kronor 22 öre.

Enligt åberopade uppgifter från statskontoret kan fondens skuld till riksgäldskontoret beräknas vid 1011 års slut belöpa sig till 15,000,000 kronor, hvilka böra kunna vid samma tid vara tillfullo disponerade för utlåning. Den för år 1912 belöpande räntan torde, om hänsyn tages därtill, att amorteringsbelopp sannolikt komma att under större eller mindre delen af året ligga räntelösa i afvaktan på ny utlåning, kunna väntas uppgå till 575,000 kronor.

Kommitterade erinra därom, att Riksdagen år 1907 medgaf, att statskontoret finge på enahanda villkor och med enahanda återbetalningsskyldighet, som i fråga om lån ur lånefonden till rederinäringens understödjande äro stadgade, för anskaffande af fartyg bevilja Aktiebolaget Svenska ostasiatiska kompaniet lån å tillhoppa 2,000,000 kronor. Samtidigt bemyndigades riksgäldskontoret att, i mån af behof, tillhandahålla statskontoret nämnda belopp, med skyldighet för statskontoret att, i den mån de utlånade medlen eller därå förfallna räntor blefve till statskontoret inbetalade, till riksgäldskontoret leverera hvad sålunda guldits.

För de lån, som till följd af detta beslut utlämnats af statskontoret, har alltså ingen utlåningsfond bildats. Låntagarens kapitalbetalningar skola nämligen icke reserveras för fortsatt utlåning, utan återgå

till riksgäldskontoret. Utlåningen till Aktiebolaget Svenska ostasiatiska kompaniet har sålunda ställts utanför statens öfriga af statskontoret administrerade utlåningsrörelse. En dylik särställning är enligt kommitterades uppfattning ur synpunkten af en likformig budgetbehandling olämplig och skulle speciellt vålla olägenheter vid genomförandet af den ordning för statens utlåning, som kommitterade tänkt sig.

Någon anledning att för ifrågavarande speciella fall bibehålla en särskild form, hvarigenom enhetligheten i statskontorets utlåningsrörelse brytes, synes icke heller förefinnas. Villkoren för utlåningen äro ju desamma som för rederilånen. Det synes därför ganska naturligt, att lånen till Aktiebolaget Svenska ostasiatiska kompaniet anses utlämnade från rederilånefonden. Kompaniets kapitalbetalningar borde då också ingå till denna fond. Kommitterade föreslå alltså (sid. 97), att statens fordran hos Aktiebolaget Svenska ostasiatiska kompaniet öfverföres till rederilånefonden samt att de inbetalningar till statskontoret, som kompaniet framdeles må komma att verkställa, behandlas på samma sätt, som för motsvarande inbetalningar å andra lån från rederilånefonden är föreslaget.

Under år 1911 kommer Aktiebolaget Svenska ostasiatiska kompaniet att af det uppburna lånet, 2,000,000 kronor afbetala 333,333 kronor 33 öre, i följd hvaraf dess skuld vid 1912 års ingång kommer att belöpa sig till 1,666,666 kronor 67 öre.

Den ränta, som inflyter för år 1911, lärer bära inbetalas till riksgäldskontoret, under det att 1912 års ränta, enligt planen för budgetomläggningen, bör tillflyta statsregleringen, samt riksgäldskontoret erhålla sina ränteutgifter för detta lån täckta på enahanda sätt som för öfrig förräntning af statsskulden.

De för rederilånefonden år 1912 belöpande räntor, inberäknadt räntorna för omförmälda till Aktiebolaget Svenska ostasiatiska kompaniet utlämnade lån, lära, enligt ofta åberopade meddelande från statskontoret, kunna antagas uppgå till omkring 640,000 kronor, och har jag för afsikt att vid beräkningen af statsverkets inkomster upptaga detta belopp såsom fondens afkastning år 1912. Tillika kommer jag att, under förutsättning af bifall till hvad jag sålunda föreslagit, hemställa om upptagande under inkomsttiteln: »i anspråk tagna kapitaltillgångar» af statens fordran vid 1911 års utgång af bemälda kompani jämte hvad af berörda lån under år 1911 inflytit såsom kapitalafbetalning, äfvensom om uppförande under gruppen »utgifter till kapitalökning» af ett motsvarande anslag å 2,000,000 kronor till förstärkning af rederilånefonden.

Efter det budgetreformen blifvit beslutad, läser Eders Kungl. Maj:t vilja, uppå förnyad underdånig föredragning, meddela erforderliga föreskrifter om bokföringen af rederilånefondens tillgångar.»

Utskottet, som icke haft något att erinra mot hvad Kungl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit, får alltså hemställa,

att Riksdagen må i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag till ökning af lånefondens för rederinäringens understödjande kapital för år 1912 anvisa ett anslag af 2,000,000 kronor.

Ang. beredande af ytterligare medel för utlåning från fonden för rederinäringens understödjande.

2:o) I en den 27 januari innevarande år till Riksdagen aflåten, till statsutskottets förberedande behandling öfverlämnad proposition (nr 42) har Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att medgifva, att de kapitalafbetalningar, som å de från lånefondens för rederinäringens understödjande utgående lånen verkställas, finge äfven för tiden efter år 1911 intill utgången af år 1913 tilläggas fonden.

Åberopade statsrådsprotokollet är af följande lydelse:

»På därom af Kungl. Maj:t gjorda framställningar har Riksdagen hvarvt och ett af åren 1903, 1905 och 1907 anvisat ett belopp af 5,000,000 kronor till en lånefond för rederinäringens understödjande, att förvaltas och användas i öfverensstämmelse med vissa angifna grunder, hvilka belopp riksgäldskontoret bemyndigats att i mån af behof tillhandahålla statskontoret, som skulle hafva att till riksgäldskontoret inleverera den å de från fonden utlämnade lån inflytande räntan, hvarjämte Riksdagen vid beloppens anvisande hvarje gång medgifvit, att de kapitalafbetalningar, som verkställdes å de från fonden utgående lånen, finge intill utgången af år 1909 tilläggas fonden.

Vidare har 1909 års Riksdag för beredande af ytterligare medel för utlåning från ifrågavarande fond, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning medgifvit, att de kapitalafbetalningar, som verkställdes å de från fonden utgående lånen, finge äfven för tiden efter år 1909 intill utgången af år 1911 tilläggas fonden.

I fråga om användningen af det utaf 1903 års Riksdag anvisade belopp å 5,000,000 kronor utfärdade Kungl. Maj:t den 18 december 1903 nådig kungörelse, hvarigenom fastställdes vissa allmänna villkor och bestämmelser för erhållande och åtnjutande af lån från förevarande

fond. I samma kungörelse erinras, att lånefonden, hvars förvaltning handhafves af statskontoret, hufvudsakligen är afsedd för befrämjande af den svenska skeppsfarten på utrikes orter och särskildt i aflägsna farvatten, att rederiföretag för inrikes sjöfart endast undantagsvis kommer att understödjas med lån från fonden, och att, därest sådant lån sökes för anskaffande af fartyg, företräde kommer under i öfrigt lika förhållande att gifvas åt den lånesökande, som låter tillverka fartyget vid svensk verkstad.

Af de i kungörelsen i öfrigt stadgade villkor och bestämmelser må här erinras om följande.

Ansökning om låns erhållande göres hos Kungl. Maj:t, som efter kommerskollegii hörande bestämmer lånebeloppets storlek. Beviljadt lånebelopp utlämnas af statskontoret, sedan låntagare dit aflämnat skuldförbindelse jämte sådan säkerhet för förbindelsens behöriga fullgörande, som af statskontoret kan godkännas. Därest för beviljadt lån icke inom två månader efter därom erhållet föreläggande aflämnats säkerhet, som kan af statskontoret godkännas, skall rätten till lånets utbekommande anses förverkad. Å lyftadt lånebelopp skall erläggas årlig ränta från lyftningsdagen med fyra procent. Sedan lån innehafts under två år från lyftningsdagen, skall under de därpå följande sex åren årligen återbetalas en sjättedel af det ursprungliga lånebeloppet, så att hela lånet varder senast inom utgången af det åttonde året till fullo guld.

Genom särskilda nådiga kungörelser den 2 juni 1905, den 3 maj 1907 och den 5 juni 1909 har Kungl. Maj:t sedermera beträffande de af Riksdagen åren 1905, 1907 och 1909 anvisade medlen till ifrågasvarande fond förordnat, att jämväl ifråga om lån från dessa medel skulle lända till efter rättelse de villkor och bestämmelser, som stadgats genom kungörelsen den 18 december 1903.

De af Riksdagen sålunda beviljade medlen, tillhoppa 15,000,000 kronor, jämte genom kapitalafbetalningen till fonden återinflutna medel hafva, efter kommerskollegii hörande, af Kungl. Maj:t genom nådiga bref den 15 april, den 6 maj och den 29 juli 1904, den 15 juli 1905, den 26 januari och den 2 februari 1906, den 20 september och den 31 december 1907, den 21 augusti och den 18 december 1908, den 10 juli 1909 samt den 21 januari och den 1 juli 1910 fördelats. Antalet under hvarje särskildt år af Kungl. Maj:t såväl pröfvade som beviljade ansökningar samt summan af sökta och beviljade lånebelopp framgår af följande tablå:

År då lån fördelats.	Antal af Kungl. Maj:t pröfvade ansökningar.	Summa sökta och pröfvade lånebelopp kr.	Antal beviljade ansökningar.	I dessa ansökningar begärda lånebelopp kr.	Summa beviljade lånebelopp kr.
1904	33	7,560,000	18	5,385,000	5,000,000
1905	5	685,000	5	685,000	685,000
1906	35	8,859,000	31	8,084,000	4,960,000
1907	60	13,332,000	48	12,115,000	5,748,000
1908	29	7,420,000	10	3,900,000	965,000
1909	23	3,785,000	14	3,010,000	1,235,000
1910	27	6,366,000	11	4,696,000	1,629,000

Till nya fördelningar återstå härefter de medel, som ytterligare inflyta till fonden genom återbetalningar intill utgången af innevarande år, hvilka återbetalningar enligt uppgift från statskontoret kunna beräknas till 2,418,241 kronor 90 öre.

Då Riksdagens beslut torde innebära, att de medel, som genom återbetalningar inflyta efter år 1911, skola återgäldas till riksgäldskontoret, finnas efter nämnda års utgång icke några tillgångar att använda för ifrågavarande ändamål.

Enligt af statskontoret meddelad uppgift skola af de för närvarande utestående lånen från lånefonden till rederinäringens understödjande efter år 1911 återbetalas följande kapitalbelopp, nämligen:

år 1912	sammanlagdt kronor	2,747,408: 55
” 1913	”	2,323,666: 55
” 1914	”	2,209,499: 88
” 1915	”	1,422,733: 24
” 1916	”	826,166: 62
” 1917	”	558,999: 97
” 1918	”	271,500: —

Nu har kommerskollegium i underdånig skrifvelse den 24 december 1910 gjort framställning om beredande af ytterligare medel för utlåning från fonden till rederinäringens understödjande och i sådant afseende anført hufvudsakligen följande.

De understöd från statens sida, hvilka i form af rederilån lämnats de svenska redarna, hade utan tvifvel varit af mycket stor betydelse för den svenska sjöfartsnäringen. Dessa understöd hade i afsevärd mån

beredt näringen tillgång på rörelsekapital samt kraftigt bidragit till att befrämja den svenska skeppsfarten på utrikes orter och särskildt å aflägsna farvatten. För att den utveckling, den svenska sjöfartsnäringen numera vunnit, icke måtte lida afbräck, syntes det kollegium rådligast, att tillgång på dylika lån bereddades för ytterligare någon tid. Härtill komme den särskilda omständigheten, att denna näring på grund af de ogynnsamma konjunkturer, hvarunder densamma under senare åren arbetat, ännu någon tid framåt komme att vara i behof af kraftigt stöd från statens sida.

På grund af hvad sålunda anförts, har kommerskollegium hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder i syfte, att de kapitalafbetalningar, som å de från lånefonden till rederinäringens understödjande utgående lånen verkställas, måtte få äfven för tiden efter år 1911 intill utgången af år 1913 tilläggas fonden.

Efter erhållen nådig remiss har statskontoret den 9 innevarande januari afgifvit underdånigt utlåtande öfver kommerskollegii berörda framställning och därvid tillstyrkt densamma.

Den svenska sjöfarten har visserligen under det sista årtiondet undergått en rask och glädjande utveckling, och man torde kunna antaga, att de understöd, som af staten beredts denna näringsgren i form af bland annat rederilån, härtill i icke ringa grad bidragit. Å andra sidan är emellertid att märka, att sjöfartsnäringen på senare åren arbetat under delvis mycket tryckta konjunkturer och att depressionen på den internationella sjöfraktmarknaden torde vara långt ifrån till ända.

Vid sådant förhållande synes det icke vara välbetänkt att nu undandraga den svenska sjöfartsnäringen det stöd, densamma under en följd af år haft uti rederilånen. En sådan åtgärd, företagen vid innevarande tidpunkt, skulle tilläfventyrs rent af i viss mån förtaga den goda verkan, som de hittills utdelade lånen medfört.

Jag anser alltså, att mycket goda skäl tala för det af kommerskollegium framställda förslaget.

I detta sammanhang tillåter jag mig erinra därom, att Eders Kungl. Maj:t i den till innevarande års Riksdag aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof bland de frågor, som beröra regleringen af statens utgifter för kapitalökning på min hemställdan föreslagit Riksdagen, att statens fordran hos aktiebolaget svenska ostasiatiska kompaniet, hvilket bolag i enlighet med af 1907 års Riksdag därom fattadt beslut beviljats ett lån å tillhopa 2,000,000 kronor på

enahanda villkor som i fråga om lån ur lånefonden till rederinäringens understödjande, måtte öfverflyttas till rederilånefonden tillika med den kapitalafbetalning å bolagets lån, som under år 1911 komme att inflyta. Härigenom skulle rederilånefonden från och med år 1912 komma att uppgå till 17,000,000 kronor och tillgången på lånemedel ökas med summan af de på åren 1911—1913 belöpande amorteringarna å bolagets ifrågavarande lån, för hvart och ett af åren uppgående till 333,333 kronor 33 öre.

Beträffande de kapitalafbetalningar, som kunna tilläggas fonden efter år 1911, torde af Eders Kungl. Maj:t framdeles, i likhet med hvad nu gäller, böra stadgas, att ansökningar om erhållande af lån från de genom afbetalningarna till fonden inflytande medel skola till finansdepartementet ingifvas före den 1 april och den 1 oktober hvarje år.»

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet har ej haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Utskottet, som trott sig finna, att för närvarande icke förefinnes någon nöjaktig kontroll öfver användningen af de såsom rederilån utlämnade medlen, har velat i detta sammanhang uttala önskvärheten däraf, att sådana bestämmelser varda utfärdade, att genom dem må åstadkommas en effektiv kontroll därå, att de från ifrågavarande fond utlämnade lånebeloppen verkligen blifva använda för det ändamål, fonden är afsedd att främja.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må medgifva, att de kapitalafbetalningar, som å de från lånefonden för rederinäringens understödjande utgående lånen verkställas, må äfven för tiden efter år 1911 intill utgången af år 1913 tilläggas fonden.

Stockholm den 6 april 1911.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.